

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 6 feb. 1956

*'s Morgens te 11 uur aangevangen en 's middags en 's avonds voortgezet, Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President Drees en de Ministers Algera (alleen bij de morgen- en middagvergadering), Beel, Beyen, De Bruijn (bij de morgen- en middagvergadering), Cals (bij de morgen- en middagvergadering), Kernkamp, Van de Kieft (bij de morgen- en middagvergadering), Mansholt, Luns (bij de morgen- en middagvergadering), Staf, Suurhoff (bij de morgen- en middagvergadering), Van Thiel, Witte en Zijlstra.

Secretaris: J. Middelburg.

- - -

3. *Buitenlands beleid*

a. *De conferentie met Indonesië in Genève* (Zie notulen MR d.d. 30 januari 1956, punt 3. #Zie ook notulen MR 13/2/56, punt 3c.)

Minister *Luns* herinnert eraan, dat in de vorige vergadering is besloten, dat in de eerste plaats een stap in Djakarta zou worden gedaan door onzerzijds te antwoorden op de onbevredigende Indonesische antwoordnota. In de tweede plaats zou een stap in Genève worden gedaan met de bedoeling tot een gezamenlijk communiqué te komen. Bij de opstelling van de antwoordnota is besloten daarin te concluderen, dat het blijkt, dat over wat bij de onderbreking der conferentie is besloten een tegengestelde mening bestaat. In verband daarmee is voorgesteld spoedshalve de twee delegaties in Genève te laten spreken om tot klaarheid op dit punt te komen en daarna door deze delegaties een open gesprek te laten voeren. Vrijdag is hierop een memorandum van de Indonesische delegatie ontvangen, waarin men zich bereid verklaarde tot voortzetting van de op 7 januari onderbroken besprekingen, waarbij zo dat nodig was ook over onduidelijkheden gesproken zou kunnen worden. Nog vrijdag is toen onzerzijds geantwoord, dat dit niet als een antwoord op onze nota kan worden beschouwd. Zaterdag heeft spreker met de Minister-President en Minister Beel besproken, dat hij zou trachten de stroom van memoranda te doorbreken door een persoonlijk telegram aan de Voorzitter van de Indonesische delegatie Anak Agung te zenden. Toen was ook het bericht in de kranten verschenen, dat de Indonesische Regering bereid zou zijn tot uitwisseling van de Nederlandse arrestanten tegen de Indonesische infiltranten in Nieuw-Guinea (over welke mogelijkheid spreker reeds in begin van januari met Anak Agung had gesproken). Na enige nieuwe contacten o.a. met de Indonesische zaakgelastigde Kwee heeft spreker toen voorgesteld de besprekingen in Genève dinsdag te hervatten, waarop men van Indonesische zijde positief heeft geantwoord.

De *Minister-President* heeft woensdagavond de Indonesische Ambassadeur in buitengewone missie Utojo en de zaakgelastigde Kwee ontvangen. Utojo deelde aan de hand van een telegram mede, dat de Indonesische Regering overwoog de Nederlandse arrestanten uit te wisselen. Met betrekking tot de Nieuw-Guinea kwestie zou een andere formulering gekozen kunnen worden; wat de Unie en de Finec betreft bestond bij de Indonesische Regering bezwaar tegen amendering van de in Genève bereikte teksten, welke materiële betekenis zou hebben. Een belangrijke moeilijkheid blijft dan wel de geschillenregeling.

Minister *Kernkamp* herinnert aan zijn opmerking in een vorige vergadering, dat het bij ruil van de Nederlandse arrestanten en de Indonesische infiltranten niet om gelijke mensen gaat. Het proces op Nieuw-Guinea loopt ook nog steeds, nu de betrokkenen in hoger beroep zijn gegaan. Spreker wijst ook op het gevaar van het precedent; het is niet uitgesloten, dat er nog meer Indonesische infiltraties in Nieuw-Guinea zouden komen. De *Minister-President* meent, dat onzerzijds gesteld kan worden, dat het geen ruil is, maar men zal het toch zo zien. Iets anders is of niet besproken kan worden, dat ook Jungschläger en Schmidt na een eventuele veroordeling losgelaten zullen worden, nu ook onzerzijds veroordeelde Indonesiërs zouden worden

teruggezonden. Minister *Zijlstra* begrijpt de bezwaren van Minister Kernkamp, maar wijst erop, dat de Regering moet voorkomen dat in de kwestie van de Nederlandse gevangenen het ijzer niet gesmeed wordt als het heet is. De *Minister-President* merkt nog op, dat de Indonesische infiltranten het hoger beroep kunnen intrekken, zodat dit geen belemmering voor hun vrijlating zou behoeven te zijn. De *Raad* gaat ermede akkoord als tot een gelijktijdige vrijlating van de Nederlandse arrestanten in Indonesië (wier zaak nog niet voor de rechter in behandeling is) en de vrijlating van de Indonesische infiltranten in Nieuw-Guinea zou worden overgegaan. Natuurlijk zal gepoogd worden ook vrijlating van Jungschläger en Schmidt te verkrijgen.

Minister *Luns* stelt de vraag wie dinsdag naar Genève zullen gaan. De *Raad* besluit, dat de Ministers Luns, Van de Kieft en Zijlstra, alsmede Mr. P. Eijssen van het Ministerie van Justitie naar Genève zullen gaan.

Minister *Luns* stelt voor, dat bij het eventueel bereiken van overeenstemming in Genève de protocollen gearafeerd en nog niet getekend zullen worden, ook om de reacties in Indonesië te kunnen peilen. De *Raad* verklaart zich met deze procedure akkoord. (Zie vervolg in de middagvergadering).

Middagvergadering

3. *Buitenlands beleid*

a. *De conferentie met Indonesië te Genève* (Vervolg van de morgenvergadering.)

Geschillenregeling en briefwisseling

Minister *Luns* acht het verkieslijk voor dit geval artikel VIII van het protocol van 1954 te handhaven, met de mogelijkheid van uitsluiting van rechtsgeschillen, die binnen de domestic jurisdiction vallen, zoals die volkenrechtelijk algemeen worden aanvaard. Hierover kan dan de internationale rechter zich uitspreken. De *Minister-President* zou zich dit laatste nog kunnen voorstellen voor een algemene geschillenregeling, maar vorig maal is afgesproken, dat men (in de vorm van een concessie aan de Indonesiërs) de geschillenregeling zou beperken tot de financieel-economische zaken. Indien men dan een clause inzake de domestic jurisdiction zou opnemen, behoeft er geen geschillenregeling te komen, aangezien men in Indonesië onder die uitzondering de gehele behandeling van de Nederlandse ondernemingen in Indonesië zou laten vallen. Minister *Beel* is ook van oordeel, dat de *Finec* een specifiek verdrag is en zaken regelt, die normaliter onder de domestic jurisdiction vallen. Minister *Zijlstra* kan wel meegaan met de gedachtegang van de *Minister-President*; overwogen zou kunnen worden de geschillenregeling dan op te nemen in het protocol ter vervanging van de *Finec*. De *Minister-President* is van oordeel, dat de geschillenregeling moet gelden zowel voor de *Finec* als voor de regelingen, die ervoor in de plaats treden. Minister *Luns* merkt op, dat de juridische adviseurs hier niet voor zijn. De *Minister-President* meent, dat de juridische adviseurs voorkeur voor een algemene geschillenregeling hebben. Een beperking van de geschillenregeling tot de financieel-economische zaken zal men enerzijds kunnen zien als een concessie aan de Indonesiërs, anderzijds voorkomt dit een strijd in het Parlement over de toepasselijkheid van een algemene geschillenregeling op de kwestie Nieuw-Guinea. Ook al staat de Regering daarbij sterk door verwijzing naar overeenkomstige bevoegdheden van het Uniehof en van de zogenaamde facultatieve clause van het Statuut van het Internationale Gerechtshof, een openbaar debat hierover in de Kamer kan toch beter achterwege blijven.

Minister *Zijlstra* zou de gedachte om de noodzakelijkheid van een geschillenregeling geval voor geval te behandelen nog wel willen nagaan. Hij noemt als voorbeeld de transferregeling; daarvoor is in geen enkele regeling een geschillenregeling opgenomen. De *Minister-President* acht dit niet wenselijk omdat men dan voor elke regeling het debat met Indonesië over een geschillenregeling opnieuw krijgt.

Minister *Kernkamp* stelt de vraag of de Nederlandse delegatie bij het zich stellen op het standpunt, dat voor de financieel-economische zaken een geschillenregeling noodzakelijk is, nog een alternatief heeft. De *Minister-President* antwoordt, dat het onverkorte artikel VIII van het

protocol van 1954 een alternatief is. Minister *Luns* meent, dat na handhaving van punt 6 der briefwisseling bij het protocol van 1954 (de onderhavige overeenkomsten prevaleren boven de nationale wetgeving) tegen toevoeging aan artikel VIII van een passage inzake de domestic jurisdiction minder bezwaar zal bestaan. Minister *Beel* gelooft niet, dat dit zo juist gesteld is. De *Minister-President* heeft hiervoor niet voldoende vertrouwen in de onafhankelijkheid van de Indonesische rechter.

De *Raad* verklaart zich ermede akkoord, dat een geschillenregeling beperkt zal kunnen worden tot de financieel-economische regelingen, waarin ook de *Finec* is verankerd.

Minister *Luns* merkt met betrekking tot dit punt 6 van de briefwisseling van 1954 op, dat van Nederlandse zijde het Indonesische verlangen is afgewezen om hieraan toe te voegen 'tenzij het volkenrecht anders bepaalt'. Spreker stelt voor, als de Indonesische delegatie hieraan zou vasthouden, dat dit van Nederlandse kant niet zal worden aanvaard. De *Raad* verklaart zich hiermede akkoord.

Minister *Beel* stelt de vraag wat in het Nederlandse nadere voorstel wordt bedoeld met 'volkenrechtelijk gelden' van nationale bepalingen. Minister *Luns* antwoordt, dat hiervoor enkele voorbeelden kunnen worden genoemd, zoals de gevallen van oorlog of van staat van beleg. De *Minister-President* gelooft, dat een groot deel van Indonesië op het ogenblik nog in staat van beleg is, welke toestand kan zijn overgenomen van de tijd voor de souvereiniteitsoverdracht. Minister *Staf* stelt de vraag waarom men dan deze clausule over het 'volkenrechtelijk gelden' zal vermelden. Minister *Beel* kan dit punt nog nader met Mr. Eijssen bespreken. De *Minister-President* stelt voor dit verder aan Minister *Beel* over te laten. Aldus wordt besloten.

Wijziging van de Finec

Minister *Luns* deelt mede, dat Minister *Van de Kieft* na de bespreking in de Ministerraad van 9 januari een nieuwe tekst voor het protocol inzake opheffing van de *Finec* heeft laten maken. Spreker verwacht, dat een gewijzigde tekst door de Indonesische delegatie niet zal worden aanvaard. In verband hiermede stelt hij de vraag of onze wijzigingen niet kunnen worden neergelegd in een briefwisseling, zoals ook in 1954 is gebeurd, bv. door te bepalen, dat het woord 'herformulering' van de schuldenregeling 'bevestiging' betekent. Minister *Van de Kieft* zou liever niet deze procedure volgen. Minister *Zijlstra* merkt op, dat in een briefwisseling wel het woord herformulering in bevestiging zou kunnen worden gewijzigd en het woord regelingen op verschillende plaatsen zou kunnen vervallen, maar de andere volgorde van de artikelen, die Minister *Beel* op 9 januari heeft voorgesteld, zal men bezwaarlijk in een briefwisseling kunnen aanbrengen. De *Minister-President* meent, dat deze moeilijkheid ook ondervangen zou kunnen worden door in een briefwisseling te zeggen, wat onder opheffing van de *Finec* wordt verstaan. Wijziging van de regeling zelf verdient echter de voorkeur. Bij de bespreking van deze kwesties zal men kunnen stellen, dat het hier in overeenstemming met de wensen van de Indonesische *Minister-President* niet gaat om amendementen van materiële betekenis.

Agendapunt 3 inzake Nieuw-Guinea

De *Raad* bevestigt wat hieromtrent in de Ministerraad van 9 januari jl. is besloten.
